

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : นโยบายด้านประชากร : กรณีศึกษาด้านการวางแผนครอบครัวและภาวะเจริญพันธุ์เปรียบเทียบไทย - ลาว

ชื่อผู้เขียน : นางสาวดวงฤดี บุรกลีกร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

รศ. เศกสิน	ศรีวัฒนานุกุลกิจ	ประธานกรรมการ
รศ.ดร. วิพรรณ	ประจวบเหมาะ	กรรมการ
อ. ขวัญใจ	ไทยทอง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนโยบายประชากร : กรณีศึกษาด้านการวางแผนครอบครัวและภาวะเจริญพันธุ์เปรียบเทียบไทย - ลาว มีวัตถุประสงค์ที่จะเปรียบเทียบลักษณะของนโยบายประชากร โดยเฉพาะนโยบายที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์และวิธีดำเนินนโยบายของไทยและลาว รวมถึงมีปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายการวางแผนครอบครัวและการลดภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรไทยและลาว

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจาก 2 แห่ง คือ ข้อมูลปฐมภูมิ อันได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มตัวอย่างอื่นได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ในส่วนข้อมูลทุติยภูมิเป็นการศึกษาวิจัยจากเอกสารต่าง ๆ ซึ่งช่วงเวลาในการวิจัยของไทยจะใช้ช่วงปี พ.ศ. 2500 – 2513 และลาวจะใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 - 2543 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการประกาศใช้นโยบายประชากรอย่างเป็นทางการในทั้งสองประเทศ ในการวิเคราะห์ครั้งนี้จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ กรณีศึกษาในแต่ละประเทศ และวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างประเทศ โดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์นโยบายเชิงประวัติศาสตร์ของ Walt และ Gilson มาเป็นกรอบในการวิจัย เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของบริบทประเทศที่มีต่อกระบวนการกำหนดนโยบายและผู้กระทำการ

ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลจากการเปรียบเทียบบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโครงสร้างประชากร พบว่า ทั้งไทยและลาวมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยในด้านเศรษฐกิจทั้งไทยและลาวมีความคล้ายคลึงกันอย่างมากเนื่องจากเป็นสังคมเกษตรที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านเป็นอุตสาหกรรมเช่นเดียวกัน ส่วนในด้านสังคมและวัฒนธรรมก็มีความคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นในด้านภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณี

ด้านการเมืองแม้จะมีความแตกต่างกันด้านระบบการปกครอง คือไทยปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยและลาวเป็นเผด็จการ แต่ในทางปฏิบัติพบว่ามี ความคล้ายคลึงกัน คืออำนาจการปกครองอยู่ในกลุ่มคนกลุ่มเดียว คือในไทยอำนาจการปกครองจะขึ้นอยู่กับตัวผู้นำเป็นสำคัญ ส่วนในลาวอำนาจการปกครองจะขึ้นอยู่กับพรรครัฐบาล

ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายประชากรพบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักที่ผลักดันให้ไทยและลาว มีนโยบายประชากรแห่งชาติ นอกจากนั้นการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำตามแนวทางตะวันตกก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้มีนโยบายประชากรแห่งชาติด้วย ซึ่งจะเห็นได้ชัดอย่างยิ่งในกรณีของไทยที่ผู้นำมีบทบาทในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายประชากร

แม้ว่าจะมีความคล้ายคลึงกันในด้านบริบทโครงสร้างเกือบทุกด้าน ทว่าไทยและลาวกลับมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในด้านเป้าหมายนโยบายประชากร โดยไทยมุ่งเน้นเป้าหมายไปที่ การลดอัตราการเกิด ขณะที่ลาวมุ่งเน้นไปในเรื่องการลดอัตราการตายของแม่และเด็ก จากเป้าหมายที่ต่างกันนี้ทำให้อัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรของลาว ยังคงอยู่ในระดับสูง

ในส่วนการวิเคราะห์บทบาทผู้กระทำกรซึ่งได้แก่ ภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีต่อกระบวนการกำหนดนโยบาย พบว่าทั้งไทยและลาว ภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในทุกขั้นตอน รองลงมาได้แก่ กลุ่มองค์กรระหว่างประเทศ

ด้านองค์กรพัฒนาเอกชน ไทยกลับมีบทบาทมากกว่าลาว เนื่องจากระบบสังคมของไทยให้เสรีภาพแก่องค์กรพัฒนาเอกชนมากกว่าลาวทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนในไทยสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายประชากรได้ ในขณะที่ลาวมีระบบสังคมที่ปิดทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนในลาวไม่สามารถแสดงบทบาทได้เต็มที่ นอกจากนั้นการที่ลาวมีจำนวนประชากรน้อยเมื่อเทียบกับขนาดของพื้นที่และประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับต่ำ ทำให้

ประชาชนลาวไม่มีใครให้ความสำคัญแก่นโยบายวางแผนครอบครัว ซึ่งข้อแตกต่างนี้เอง ทำให้นโยบายประชากรไทยประสบความสำเร็จมากกว่าลาว

ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่าในส่วนของลาว ควรจะให้ความสำคัญในเรื่องลำดับก่อนหลังของขั้นตอนการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้งานประสบความสำเร็จได้ง่าย และในประเด็นสถานภาพสตรีและชนกลุ่มน้อย รัฐควรให้ความสำคัญแก่กลุ่มคนเหล่านี้ เพราะส่งผลโดยตรงต่อความสัมฤทธิ์ผลต่อนโยบายประชากรลาว

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

Thesis Title	Population Policies : the Comparative Study of Family Planning and Fertility Between Thailand and Lao PDR .		
Author	Ms. Duangruedee Burakasikorn		
M.A.	Regional Studies		
Examining Committee	Assoc. Prof. Seksin	Sriwattananugulkit	Chairman
	Assoc. Prof. Dr. Viparn	Prachouabmoh	Member
	Lect. Kwanchai	Thaithong	Member

Abstract

The study aimed to compare the population policies, especially family planning and fertility policies, and also the policy implementation of Thailand and the Lao PDR, and to explore the factors that affect the formulation of the family planning policy and the descent in the fertility rate of Thai and Laos citizens.

The data used in this study was collected from two sources. Firstly, the primary data were collected from in depth interviews to definite target groups, which were government officials and officials from international organizations and NGOs. Meanwhile the secondary data were also obtained from documents and involving researches. The referred documents and materials on Thai side were collected from the studies in the period between 1975 - 1970 and data concerning the Lao PDR were collected from the studies between 1986 - 2000. The analysis study can be divided into two types : individual case study on each country and comparative analysis of both countries, according to the historical analysis framework of Walt and Gilson, in order to study the relationship of the context of a country. We have to study the connection of context, actor, and process which play roles on the creation process of the policies.

The results of the research were as follows : The economic political and social aspects as well as population structures of Thailand and the Lao PDR were compared and it was found that the above mentioned aspects in each respective country were similar. From the economical point of view both Thailand and the Lao PDR are newly industrial countries .in the aspect of society and culture, they also have similar languages and traditions.

Concerning of the political aspect, even though the two countries have different political systems, it was found that in practice their systems showed similarity, In that both were concentrated within one group of political leaders.

Moreover, the economic factors were the main determinant to formulate national population policy in both Thailand and the Lao PDR. Besides this, the vision of government leaders which based on the western thinking also plays an important role in the creation and declaration of the national population polices. This has been showed clearly in Thailand.

Although they had internal structures that closely resembled one another, Thailand and Lao PDR had contrasting population policies. Thailand' s population policy focused on controlling the population growth rate, while Lao PDR policy concentrated on maternal and child mortalist rates. According to the difference in objectives, the population growth of Lao PDR still maintain at a high level.

In the analysis of the roles of the actors affecting the policy formulation process, it was found that the government of both Thailand and the Lao PDR played a key role in every step of this process, International organizations were the other groups having a significant role. In contrast, non - governmental organizations in Lao PDR had a limited role in policy formulation due to closed nature of the social. Moreover the population density of the Lao PDR is also less and a large amount of citizens were low literacy rate. This particular difference accounts for the greater success experienced in Thailand regarding population policy.

The results of this research guided that the Lao PDR should focus more on the importance of gender and minority status, which affect directly to the population policy.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University